

تجارت خارجی

بقلم آقای پور رضا

پیش از آنکه هوم^(۱) و آدم سمیت^(۲) با بدایرة وجود گذارند مردم فایده تجارت خارجی را همه در این میدیدند که طلای زیاد وارد مملکت شود. اولیاء امور ممالک هم تمام سعی خود را در مورد جمع آوری طلا بکار برده از خروج آن جلوگیری میکردند و توسعه تجارت خارجی و ازدیاد مقدار طلای داخله را اسباب شوکت و بسط قدرت خود می پنداشتند. صاحبان این عقیده مشهور به مرکانتالیست^(۳) هستند.

آدم سمیت مسائل اقتصادی را تحت قواعد علمی در آورد. امروز تجارت خارجی در دفتر اقتصاد ملل فصل مخصوصی دارد و علماء نسبت باین مسئله تحقیقات مفصلی کرده اند. اما هر وقت در جرائد ایران مقاله ای در این باب بنظر میرسد سهل و ساده: شش منهای چهار مساوی دو - دو واحد طلا از مملکت خارج شده یا دو واحد طلا وارد مملکت شده. زحمات جان ستورات میل^(۴) و باستبل^(۵) و علماء معاصر بهدر باز همان طرز حساب قدیم است. باین مناسبت لازم است چند سطر را جمع باصول کلی تجارت خارجی یک مملکت بنظر قارئین معترم برسانیم.

طلا یک جنسی است مانند صدها مال التجاره دیگر و بواسطه امتیازات مخصوص آن:

- ۱ - واسطه داد و ستد بین اجناس دیگر شده.
- ۲ - وسیله پرداخت طلب و بده گشته.
- و بنا به تحقیقات علماء این دو کار از هم جدا است.

(۱) Hume

(۲) Adam Smith

(۳) Merkantilist

(۴) John Stuart Mill

(۵) Bastable

طلا مابه‌الاحتیاج است در يك مملکت :

- ۱ - یا برای امور اقتصادی .
 - ۲ - یا برای زیور و زینت و صنایع نفیسه .
- صنایع نفیسه را بکنار گذارده و اهمیت طلا را در امور اقتصادی مورد مطالعه قرار میدهیم .

امروزه پول ممالک بزرگ و کوچک باستانی عده کمی بروی اساس طلا قرار گرفته . اگر چه بعد از جنگ سکه طلا بندرت بنظر میرسد ولی در مقابل اسکناسهایی که رایج است در آن ممالک که پولشان ثابت است باندازه کافی طلا موجود است . اینجا است که طلا بدرد میخورد زیرا که :

- ۱ - وجود طلا در مقابل اسکناس ، پول را در مقابل قیمت اجناس ثابت نگه میدارد .
 - ۲ - در مبادلات بین‌المللی از تنزل پول مملکت جلوگیری میکند .
- مسئله تناسب قیمت اجناس با مقدار پول و طلای مملکت در علم اقتصاد اهمیت مخصوص دارد . تئوری کمیت^(۱) ریکاردو^(۲) راجع به پول و تحقیقات آخری علماء اقتصاد را همه آنها که با این علم سروکار دارند میداند . از روی این قاعده باید قبول کرد که :
- اولا وجود طلای زیاد در يك مملکت لازم نیست بلکه مضراست :
- ۱ - زیرا که سبب تنزل خود آن میشود و قیمت‌ها را ترقی میدهد و در نتیجه اتمه مملکت را در خارجه گران میسازد و کسی آنها را نمیخرد و به این ترتیب به صادرات لطمه میخورد
 - ۲ - چون که طلای زیادی در مملکت سبب کنندی سیرو گردش و دست بدست شدن پول میشود .

(۱) Quantitätstheorie

(۲) Ricardo

ثانیاً طلای زیاد از اندازه دريك مملکت نمی ماند :
 زیرا که چون قیمتها در داخله بالا رفت و صادرات کم شد در
 مقابل مازاد واردات طلا بخارج میرود و باید برود .

چون از قیمت اجناس و قیمت پول چیزی گفتیم باید سیاست بانکههای
 مرکزی و ترقی و تنزل میزان ربح که مقام بزرگتی در این کار دارد اشاره
 کنیم و چون مطلب دراز میشود ناچار باید از شرح این موضوع و سیاستی
 که بعضی اوقات دول در عدم تثبیت پول خود بکار میبرند و فایدهٔ ~~که~~
 برخی اوقات میتوان از این راه برد صرف نظر کنیم و بگذریم

بنا به آنچه گفتیم طلا یکی از هزار جنس مال التجاره است که
 یکقسم مورد استفاده است . گندم و شکر و آهن و طلا هر کدام خاصیتی
 دارند از هر کدام یکقسم استفاده میشود و همین قسم که زیادی گندم و شکر
 بخودی خود دريك مملکتی دلیل ثروت ملت نیست زیادی طلای خارج
 از اندازه هم نشانه ناز و نعمت يك ملت نمی باشد . چیزهای دیگری هست
 که ثروت يك ملت را نشان میدهد . باید دید يك ملت چقدر کار خانه
 و مؤسسات و غیره دارد . باید دید يك ملت (افراد يك ملت) چقدر
 عایدی (عایدی خالص ^(۱)) دارد . باید دید يك ملت چقدر پس انداز
 میکند چه مقدار از دخل خود صرف اسباب و مؤسسات تولیدی (تولید
 ثروت) و خرج ترمیم آنها میکند .

تجارت خارجی يك مملکت عبارت است از مقدار

میزان تجارت

جنسی که بخارج فروخته میشود و مقداری که از

خارجی

خارج خرید میشود . اینها را صادرات و واردات

میگویند . يك اشتباهی ~~که~~ مکرر در جرائد

ابرا ن دیده میشود این است که نویسندگان مقالات اقتصادی میزان واردات

(۱) Realeinkommen

و صادرات^(۱) را مأخذ قرار داده میگویند فلان مقدار واردات ملت از صادرات آن زیادت است و درمقابل طلا بخارج میرود . اما باید دانست که بجای میزان واردات و صادرات میزان داد و سند^(۲) يك مملکت را مورد بحث و مطالعه قرار میدهند می بینند يك مملکت در عرض سال چقدر بخارج داده و چقدر از خارج گرفته است . واردات و صادرات قسمت عمده این میزان داد و سند است ولی باین دو قلم باین ترتیب اقلام دیگری اضافه میشود :

بر واردات

- ۱ - آنچه را که بابت قروض خود ملت و دولت برسم اصل و فرع بخارجه میردازد .
- ۲ - کرایه کسبه برای کشتیها و وسائل نقلیه دیگر از کیسه مملکت خارج و عاید خارج میشود .
- ۳ - سهمیه ای که از تأسیسات تجارتهی خارج در مملکت عاید خارج میشود و بخارجه میرود .
- ۴ - پولی که مملکت برای مسافرین خود که بخارجه میروند و افراد خود که در خارج اقامت دارند بخارجه میفرستد و غیره .

بر صادرات

- ۱ - اصل و فرع استهلاکی قروض خارج به مملکت .
- ۲ - کرایه ای که خارج به کشتیهای مملکت میردازد .
- ۳ - عایدات مملکت از مؤسسات تجارتهی واقتصادی افراد ملت در خارج . بشرطی که عایدات نصیب مملکت بشود .
- ۴ - پولیکه مسافرین خارجی از خارج میاورند و در مملکت صرف میکنند یا پولیکه اهالی مملکت که در خارج هستند برای اقوام

(۱) Handelsbilanz

(۲) Zahlungsbilanz

خود که هنوز در مملکت هستند میفرستند و بهمچنین پولی که باسم خیرات و میرات وارد مملکت میشود و غیره .

برای اینکه مطلب روشن شود بد نیست در اینجا اشاره کنیم که قبل از جنگ که امور اقتصادی انگلیس و آلمان ضرب المثل بود میزان تجارت هر دو آنها بر علیه آنها بود یعنی وارداتشان از صادراتشان زیادتر بود ولی میزان داد و ستد آنها بر له آنها و برعکس میزان واردات و صادرات بود

نظریه دیگری که مورد انتقاد واقع میشود این است که خیلی ها فکر میکنند هر قدر ممکن است واردات را باید کم کرد در صورتی که این يك خبط فاحشی است . هر قدر تمدن يك ملت زیاد شود دامنه احتیاجات آن توسعه پیدا میکند و مجبور است زیاد تر جنس بمصرف رساند . همین قسم که هر کدام از قطعات مملکت يك چیز یا چند چیز را ارزاتر و بهتر از قطعات دیگر تهیه میکنند ممالک مختلف هم هر کدام يك یا چند چیز ارزاتر و بهتر از دیگران تهیه میکنند آنها را بدیگران میدهند و آنچه را که خود ندارند یا تهیه آنها در خود مملکت بیشتر وقت بمصرف میرساند یا از جهت دیگر گرا تر میشود یا بخوبی مال خارجه نمیشود از خارجه میخرند . علت الملل تجارت خارجه (تجارت بین المللی) همین است و فایده این تجارت عاید هر طرف میشود . هر قدر از واردات خود کمتر کنید مردم را بدهمقرا بر میگرددانید این کار اکل از قفا است . باید سعی کرد جنس زیادتر و ارزاتر در مملکت تهیه شود و بیزارهای خارجه برود تا وسعت معاش برای ملت پیدا شود و ما بحتاج خود را بخرد . نباید فراموش کرد که : يك مملکت فقط برای این جنس بخارج میفرستد که بتواند احتیاجات خود را بخرد .

حالا که مختصری از اصول علمی صحبت کردیم خوب است

قدری هم متوجه مسائل اقتصادی مابالمبحث ایران خودمان بشویم
 اولاً - من نمی فهمم در مملکتی که پولر ائج آن دو قران نقره است
 چرا میگویند واردات اینقدر از صادرات زیادتر است. و در مقابل فلان مقدار
 طلا از مملکت خارج شده . چرا اقلانمیگویند نقره ؟ این طلا که
 خارج میشود در کدام گنج است که ما نمی بینیم ؟
 ثانیاً : عده از تجار مقداری از واردات را سیاه کرده میخواهند
 باسم اشیاء تجملی از ورود آنها مانع شوند . یکنفر از طرفداران
 چهار پایان فکر کرده که انومیل جزو اشیاء تجملی است و باید از
 درازی گوش و عزت نفس و سابقه خدمت الاغ خجالت کشید و با کارخانه
 فوردد طرف شد و از ورود انومیل جلو گیری کرد . در این باب دو
 نکته را بایست در نظر گرفت :

اولاً - در نزد علماء اقتصاد مسلم است که تفکیک بین اشیاء تجملی
 و ضروری به شدت مشکل است

ثانیاً - از این اشیائی که سیاه کرده اند آنچه را که مورد
 استعمال و اسباب تفریح طبقه پولدار هست رسمش اینست که یک طرزی
 بر آنها مالیات بپردازند . و آنچه که مورد استعمال دیگران است باید بحال
 خود گذاشت .

زمانه و تمدن امروزی که مشهور به تمدن سرمایه داری است
 یکمقدار خوبی و بدی بهم آورده و بر سر مردم باشیده . هر قدر امور
 اقتصادی شرق به تقلید اقتصاد اروپا و امریکا بهتر شود و فقر و فلاکت
 امروزی ایران کم شود بهمان اندازه خواهی نخواهی اسباب راحت اروپا
 که اسمش را امروز تجمل میگذارند در بین ما زیاد خواهد شد .
 صابون و دستمال جزء ضروریات خواهد شد لباس مردم کوتاه و با ممالک
 دیگر یکسان میشود و آنچه که دیگران دارند در دامنه کوه دماوند و
 ساحل عمان معمول میگردد . آنها که به تحقیقات علمی و قر میگذارند

خوب است در این باب به تألیفات بی نظیر زمبارت^(۱) رجوع کنند. نمیشود برای ترقی اقتصادی ایران تقلا کرد و در همانحال مانع این چیزها شد. علماء اقتصاد اروپا اینطور عقیده دارند باید دید علماء اقتصاد ایرانی تا چه اندازه باین افکار قدر و قیمت میگذارند.

همین قسم که علوم طب و شیمی در اروپا ترقی کرده و دیگر مفت و مسلم نمیشود طبیب و شیمی دان شد علوم دیگر مثل اقتصاد و حقوق و غیره همه مقام بلندی دارند و بدون درس خواندن و زحمت کشیدن نمیتوان در آنها دخالت کرد. مکرر شنیده اید که اطباء خودرو چطور مردم بیگناه را میکشند و قربان بی علمی خود میکنند لکن باور نمیکنید که دخالت اشخاص جاهل و آنها که تخصص ندارند چطور امور اقتصادی يك مملکت را از بد بدتر میکنند و بجای سود زیان میرسانند. حقیقت تلخ است ولی بدبختانه باید گفت که وارد کردن ایران در شاه راه اقتصاد از عهده اشخاص خودمانی خارج است باید از باقیمانده هسنی مردم دست برداشت. باید از بازی دادن مردم بیچاره پرهیز کرد. باید از نوشتن این مقالات ضد اتومبیل احتراز کرد. باید نوشتن سیاهه اشیاء تجملی را به اشخاص سررشته دار رجوع کرد. باید از این طرز قانونی که در دوره پنجم میخواستند راجع به مالیات بر عایدات وضع کنند حذر کرد. محال است انسان در همه کار سررشته داشته باشد و بدون درس و تعلیم قادر به اصلاح کاری باشد.

اگر راست میگوئید و میل دارید امور اقتصادی ملت بهتر شود بجای این میسیونهای بیجا که به اروپا میفرستید چند نفر از علماء اقتصاد و فلاح و تجارت و غیره را که در کار خود تخصص دارند از آن طراز که مقام علمیشان معجز است و طرف مشورت دول و مراکز بزرگ اقتصادی خود میشوند اشخاصی مثل بن^(۲) و اربو^(۳) پرفسره‌های آلمانی یا

(۱) Weruer Simbart

(۲) بن Bonn معلم اقتصاد در مدرسه عالی تجارت برلین

(۳) اربو Areboe معلم مدرسه عالی فلاح برلین هر دو از سر آمد علمای معاصر هستند

دانیان مملکت دیگر يك طرز دعوت کنید و وسائلی فراهم بیاورید - شاید به ایران بیاید در اوضاع اقتصادی ایران تحقیقات علمی کنند آنوقت این تحقیقات را زمینه بلیک تجارتي و مسائل اقتصادی مملکت قرار دهید راه کار اینست و گرنه سرخود نقشه کشیدن و از روی فکر تربیت نشده شخصی باجان و مال مردم بازی کردن اغلب منجر به خبط و خطا و ضرر و فلاکت میشود .

باید جنس زیاد در مملکت بار آورد و تهیه کرد !

باید جنس زیاد و ارزان به بازارهای خارجه فرستاد .

باید قبول کرد که ماشین و تکنیک امروزی میتواند اقتصاد يك

مملکت را ترقی دهد و کار دستی و چرخه قابل رو برو شدن با

ماشین نیست !

و نیز (ایتالیا) نهم سپتامبر ۱۹۲۶

محمود پور رضا نماینده اسبق مجلس

آینده مقاله فوق را آقای پور رضا از اروپا فرستاده اند . مانظریات خود را در موضوع بحران اقتصادی کنونی ایران و رویه ای که بعقیده ما باید برای چاره جوئی اتخاذ شود در شماره آتیه خواهیم نگاشت . نگارنده محترم ترجمه اصطلاحات اقتصادی را در پای صفحه ها بزبان آلمانی نوشته اند . برای اینکه آقایانی که بزبانهای فرانسه و انگلیسی آشنا هستند تصور نکنند که اشتباه املائی کرده اند این نکته یاد آوری شد - چونکه بعضی از آن اصطلاحات در زبانهای مذکور مشتق از يك کلمه و بهم شبیه است

این مجله ۱۵۰۰ نسخه طابع شده است و در همه جا

خواننده دارد - اعلان در آن خیلی مؤثر و ضمناً ارزان

است - امتحان کنید !